

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 32.

10. kolovoza 2005.

cijena 80 Ft

Grahijada 2005.

IZ SADRŽAJA:

Događaji tjedna str. 2. – „Tanac” oduševio santovačku publiku str. 3. – Većina – Zakon – manjina str. 4.–5. – RE-PRITA – Prisički ritam sriće str. 6. – Ganjke za upoznavanje Prisike str. 7. – Susreti književnika... str. 8. – Hrvatska književna antologija str. 9. – Tabor KUD-a Tanac str. 10.–11. – Prisički *Zviranjak* slavi deset ljet str. 12. – Bonton u raznim zemljama str. 13. – Ponovni susret str. 14. – Grahijada 2005. str. 15.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske državne samouprave, 23. kolovoza u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đačkom domu u Budimpešti održat će se već tradicionalno *Savjetovanje učitelja, nastavnika i profesora hrvatskog jezika i književnosti*. Nakon svečanog otvorenja koje će se upriličiti u 10 i 30 sati, pod naslovom *Mogućnosti primjene alternativnih metoda u školi* predavanje će održati **Judit Rajnai**, profesorica Sveučilišta „Loránd Eötvös“, kojemu će uslijediti rasprava sudionika. Poslije ručka slijedi rad po sekcijama. U sekciji za učitelje doravnateljica budimpeštanskog HOŠIG-a **Zlata Gergič** održat će predavanje na temu *Opisno ocjenjivanje u nižim razredima*, u sekciji za nastavnike voditelj Odsjeka za kroatistiku Sveučilišta u Pečuhu **dr. Ernest Barić** na temu *Razvijanje pismenog izražavanja*, u sekciji za profesore **Matilda Bölcs**, profesorica na Višoj školi Dániela Berzsenyija u Sambotelu, na temu *Iskustva dvostupanjskoga maturalnog ispita*, a u sekciji za odgajatelje u učeničkom domu predavanje na temu *Državni osnovni program odgoja u učeničkom domu* održat će **István Simon**, ravnatelj učeničkog doma. Savjetovanje će se ostvariti uz materijalnu potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine.

NOVI VINODOLSKI – Ženski pjevački zbor „Korjeni“, obavijestila nas je voditeljica zbora Kristina Gregeš-Pandur od 8. do 13. kolovoza boravi u Novom Vinodolskom, kod svojih prijatelja, ženskog pjevačkog zbora „Vinodolke“ iz Grižana. Uz odmor članice ženskog pjevačkog zbora „Korjeni“ i njihov orkestar „Podravka“ imat će i nastup u Novom Vinodolskom i u Crikvenici.

Zašto je kasnio 31. broj Hrvatskoga glasnika?

Obavještavamo čitatelje Hrvatskoga glasnika kako je zbog greške i kvara na tiskarskome stroju našega izdavača Croatia Kht., naš tjednik Hrvatski glasnik, broj 31, od 3. kolovoza 2005. godine, kasnio s tiskanjem tri dana. Stoga, iako je list zatvoren u ponedjeljak, 1. kolovoza, tiskao se i bio stavljen na poštu 5. kolovoza, nakon popravka tiskarskoga stroja. Nadamo se kako ste spomenuti broj dobili najkasnije do 8. kolovoza.

Izdavač Croatia Kht.

Događaji tjedna

I dok se hrvatska javnost, a pogotovo navijači Hajduka još uvijek oporavljaju od šoka i momčadi Debrecena, Mađari slave svoj nogomet, a mađarski građani ustoličenje Lászlóa Sólyoma u Šandorovoj palači. Nogometna pobjeda od osam golova doista je bila uvjerljiva te nije ni čudo što mu je po riječima samoga Čire Blaževića nakon poraza i bijesa domalo ispalo zubalo, jer katastrofalan poraz u Splitu ocrtao je tužno stanje hrvatskog nogometa. Debrecen čeka snažni protivnik Manchester United te bi možebitna pobjeda Debrecena bio pravi nogometni san.

Hrvati u Mađarskoj u mohačkome Šokačkom keru kuhali su grah u glineim loncima, želeći od mohačkog susreta i šokačkoga kuharskog umijeća stvoriti tradiciju i atrakciju koja bi po uzoru na bajsku fišijadu u Mohač svake godine privlačila što više posjetitelja. Nama je najvažnije da se šokački Hrvati druže i vesele.

Još uvijek nisu zaboravljeni veliki tabori, onaj u Prisiki, koji je okupio gradišćansko-hrvatsku mladež i onaj u Santovu u organizaciji KUD-a „Tanac“. Na pečuškoj pozornici u sklopu Pečuških ljetnih igara na tekijskim ruševinama prošlog vikenda izvedena je lanjska premijera „Dundo Maroje“ dramski tekst Marina Držića na mađarskom jeziku s vječnim i nikad razjašnjenim dilemama škrtog oca i rastrošnog sina.

Kada bismo trebali okarakterizirati događaj koji je bio događaj prošloga tjedna za sve Hrvate bez obzira gdje oni žive, zasigurno je to bila proslava 10. obljetnice Oluje. Ona je razbuktala sve zatomljene hrvatske suprotnosti, dio časnika i građana bojkotirao je službenu proslavu u Kninu, generali koji su sudjelovali u Oluji imali su svoj samostalni nastup na kninskoj tvrđavi,

a u Čavoglavima je istoga dana, 5. kolovoza, održana velika fešta. Srednjoškolci su s ponosom, obučeni u majice s likom generala Gotovine, vijorili transparente s natpisom Gotovina je u mom srcu. Sve u svemu, „sasvim obični“ građani Hrvatske nisu mogli shvatiti zašto je sve to potrebno, pogotovo oni koji su za trajanje Oluje živjeli u svojim domovima. Nije bilo lako biti na crti razgraničenja, trebalo je osloboditi domovinu od onih koji je nisu zvali Lijepom našom. Vlada premijera Koštunice, u ozračju hrvatske proslave, osuđuje Oluju kao „najveće etničko čišćenje nakon II. svjetskog rata“, izjednačuju je sa Srebrenicom, i traži ispriku. Hrvatski vojnici su tada išli osloboditi svoje. Državna proslava u Kninu u nazočnosti predsjednika i premijera te članova Vlade Republike Hrvatske održana je uz nevjerojatne sigurnosne mjere. Politički vrh Hrvatske, te njezina stvarnost potvrđuje kako je Oluja Hrvatskoj omogućila budućnost. Da je to odista tako, pokazuje i stanje u Hrvatskoj, koja unatoč svojim socijalnim i inim problemima hrabro kroči i gradi svoju sutrašnjicu. Pa ako i povjesničari, ocjenjujući Oluju, nailaze u njoj i negativnosti, jednosmisleno zaključuju kako je upravo Olujom slomljena velikosrpska ideja, teritorijalno integrirana Hrvatska i kako je Oluja najvažnija ratna pobjeda Hrvatske uopće u hrvatskoj povijesti. Na proslavi 10. obljetnice Oluje hrvatski premijer Ivo Sanader naglasio je kako je uoči Oluje Hrvatska bila okupirana i neslobodna, danas je ona moderna država kandidat za članstvo u Europskoj uniji, zemlja demokracije, slobode, ljudskih prava i vladavine zakona.

Stoga cijeli hrvatski narod s ponosom slavi Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, dok ratni prijatelji iz Gromova kažu: opet bismo to učinili za Hrvatsku.

Dan sela u Santovu

XI. Dan sela u Santovu

„Tanac” oduševio santovačku publiku

Potkraj tjedna, u organizaciji mjesne samouprave, u Santovu je priređen već tradicionalni Dan sela. Već po običaju, cjelodnevni program u subotu, 30. srpnja, ispunjen je raznim kulturno-zabavnim i sportskim sadržajima.

U prijedodnevni satima na mjesnome sportskom igralištu organiziran je malonogometni turnir, na kojem je sudjelovalo deset ekipa, a prvo mjesto, posve zaslužno, i ove godine osvojila je ekipa Šugavice iz Baje. Istovremeno u mjesnoj školi i vrtiću upriličeni su zabavni sadržaji za djecu, natjecanja u raznim vještinama i crtanje na asfaltu.

Program je kasno popodne nastavljen tradicionalnim kuglaškim natjecanjem, a u konkurenciji 16 natjecatelja najuspješniji bio je Péter Kiss iz Santova. U predvorju mjesnog doma kulture otvorena je izložba slika Rozalie Der Kormányos iz Kačmara.

Nakon toga u 18 sati priređen je prigodni kulturni program u kojem su se najprije predstavili članovi literarnoga kružoka mjesne mađarske škole. S mađarskim plesovima ponovno je nastupila folklorna skupina iz obližnje Baračke (Nagybaracska), a santovačku publiku s hrvatskim plesovima i običajima oduševio je KUD „Tanac”. Naime, gosti iz Pečuha prikazali su podravski svatovac, hrvatsko proštenje ili kermez i jednu obradu po Bartókovim djelima, što je santovačka publika nagradila gromoglasnim pljeskanjem.

Najviše ljudi i ove godine okupilo se na središnjem trgu gdje je održana tradicionalna plesna zabava na otvorenom, a goste je zabavljao Orkestar „Zora” iz Tukulje. U programu su još nastupili nekadašnja estradna zvijezda Éva Csepregi, trbušne plesačice, dvostruke mađarske prvakinje Zite Vedelek iz Baje, te južnoamerički sastav Soncko LlaQta. Subotnja je večer oko ponoći uljepšana i veličanstvenim vatrometom, a zabava je potrajala do zore.

Sutradan, u nedjelju, 31. srpnja, održano je već tradicionalno natjecanje dvoprega. Prijepodne održano je nadmetanje za Kup Bačke, a popodne, već po običaju, za Kup Santova. Najbolji domaći natjecatelj bio je István Reusz, koji je uz 2. mjesto Kupa Bačke osvojio i 1. mjesto za domaći kup Santova.

Tekst i slike: S. Balatinac

KNIN – 5. kolovoza – Akcija ‘Oluja’ bila je legitimna, opravdana i čista kao suza, poručili su u petak iz Knina najviši državni dužnosnici, odlučno odbacivši tvrdnje da se radilo o zločinačkoj, planiranoj akciji s ciljem protjerivanja Srba. „Neće uspjeti oni koji Oluju proglašavaju planiranim zločinom s ciljem protjerivanja Srba”, naglasio je predsjednik Sabora Vladimir Šeks, na središnjoj svečanost obilježavanja Dana pobjede i Domovinske zahvalnosti te 10. obljetnice vojno-redarstvene akcije Oluja u Kninu. Slobodan Milošević i njegova zločinačka klika zaveli su veliki broj Srba i s njihovim vođama odgovorni su za egzodus, nagovorili su ih da dignu ruku na vlastitu državu i ostavili ih na cjedilu, rekao je Šeks. Zbog toga, dodao je, nije odgovorna hrvatska država, nego oni koji su ih pripremali za planirani odlazak. Predsjednik Sabora naglašava da je Olujom skršena zločinačka, teroristička paradržava SAO Krajina, koja je četiri godine terorizirala Hrvatsku i njene građane. Srce terora i zločina bilo je upravo u Kninu, rekao je Šeks, praćen pljeskom. Naglasio je da ono što se događalo nakon Oluje iz osvetničkih i kriminalnih pobuda zaslužuje osudu i ne može se opravdati. Ali to ne može zatamniti čistoću i opravdanost Oluje, poručio je Šeks. Predsjednici Sabora i Vlade poručuju da se nikome ne smije dopustiti da krivotvori istinu o Domovinskom ratu, o veličanstvenim operacijama Bljesak i Oluja. Oluja je veličanstvena akcija planirana radi oslobađanja hrvatskoga teritorija, to je jedina istina i to znaju oni koji se vraćaju, naglasio je premijer Ivo Sanader. Oluja je, podsjetio je, bila ključan trenutak u obrani nezavisnosti, temelj hrvatske budućnosti, akcija kojom je ostvaren san o slobodnoj i modernoj Hrvatskoj. Ne smijemo dopustiti da ti dani ponosa i slave padnu u zaborav, rekao je premijer, pozvavši da se Oluju odvoji od tragičnih događaja, kriminalnih djela i nepravdi počinjenih protiv hrvatskih Srba prije pune uspostave pravnoga poretka. Propuste poslije Oluje rješava hrvatska država, koja pruža ruku pomirenja radi stvaranja novih odnosa na ovim prostorima, rekao je premijer. Predsjednik Republike Stjepan Mesić, čiji je cijeli govor okupljeno mnoštvo pratilo sustavnim zviždanjem i povici-ma, poručio je kako put u budućnost podrazumijeva oslobođenost od svih sumnji i priznanje da je u ratu bilo i onih koji se nisu borili za Hrvatsku nego za sebe, koji su rušili i ono što nije trebalo.

(Hina)

KALAČA – U povodu blagdana Velike Gospe, u nedjelju (a ne u subotu, kako smo nehotice pogrešno najavili), 14. kolovoza, u Kalači se priređuje narodnosni dan u okviru kojega će misu na latinskom jeziku predvoditi papinski nuncij u Mađarskoj. Nakon mise koja počinje u 18 sati, ispred katedrale će se održati mali prigodni kulturni program u kojem će nastupiti folklorne skupine njemačke i hrvatske manjine iz Harte i Dušnoka.

Tjedan dana poslije, u nedjelju, 21. kolovoza, u suorganizaciji Kalačko-kečkemske nadbiskupije i Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj, u Kalači se priređuje već tradicionalni Hrvatski dan koji će na hrvatskoj misi u 18 sati okupiti hrvatske vjernike iz Bačke regije. Misu će koncelebrirati, sa župnicima hrvatskih naselja u Bačkoj, velečasni Ladislav Bačmai, župnik iz Seksara. Nakon mise, uz mali prigodni program kod spomen-ploče biskupa Ivana Antunovića održat će se prisjećanje na istaknutoga preporoditelja bačkih Hrvata. Susret završava zajedničkim druženjem sudionika.

FOK – U malome podravskom naselju Foku živi 552 stanovnika, a osim mjesne djeluje i Hrvatska manjinska samouprava. Predsjednica Ljubica Veber raduje se vezama Foka s Brođancima, naseljem u Republici Hrvatskoj. Brođanci su poznati po Olimpijadi starih športova na kojoj su već nastupili i Fočani, osvojivši pri tome lijepe rezultate u bacanju potkove. Prijateljske veze između Foka i Brođanaca traju već dvadeset godina, od 1986., a i ove će godine Fočani sudjelovati Olimpijadi starih športova u Brođancima potkraj kolovoza, točnije posljednje nedjelje kolovoza, naravno sve to u organizaciji i uz pomoć Hrvatske samouprave naselja Foka.

PEČUH – U sklopu Pečuških ljetnih igara u Pečuhu je na pozornici tekijških ruševina, od 3. do 6. kolovoza igrana renesansna komedija velikoga hrvatskog komediografa Marina Držića Dundo Maroje u produkciji spomenutih igara i Kazališta Szigligeti iz Szolnoka. Lanjska je to premijera koju je scenski obličio János Szikora, a organizatori Pečuških ljetnih igara s obzirom na veliki lanjski uspjeh predstave uvrstili su je i u ovogodišnji program. U glavnoj ulozi Dunda Maroja našao se Péter Vallai, a u ulozi rastrošnog Mara Slaven Vidaković.

Reagiranj – Aktualno – Reagiranj

Većina – Zakon – manjina

Nisam potpuno uvjeren znaju li oni pripadnici, vijećnici manjinskih samouprava koji su bezuvjetno izglasovali u svojim tijelima promjene Zakona o nacionalnim i etničkim manjinama postavku još iz rimskog doba da je građanin državljanin, a ne njezin podanik. Znaju li da podanik nije ni slobodan ni demokrat u potpunosti? Znam, nakon socijalizacijskih svojstvenosti monolitnog sustava nije uvijek lako razumjeti da u demokratskim društvima vlade nisu zato da bi poklanjale temeljne slobode, već da bi zaštitile prava koja svaki pojedinac (tako i pojedinac manjinskoga podrijetla) posjeduje samim svojim postojanjem (S. Fuco).

Naravno, ne sumnjam u demokratsku bit odluke glede Zakona (1993./77.) manjinske političke elite, ali postavlja se pitanje nisu li neke od tih za manjine iznimno važne odluke legitimizirane tako da su ih njihovi čelnici i čelnici manjinske birokracije rabili kao opravdavajuće sredstvo svoje autoritarnosti? Znam, u današnje vrijeme nije popularno govoriti o pojedinim vrednotama i istinama pogotovo o vrednotama i istinama politike, ali unatoč tome smatram da prava vrijednost demokracije ogleda se u istinitosti politike, dakako u vrijednosti njezine ideje, javnosti i naravno u nadzoru, te svakako u preuzimanju odgovornosti i snažanju posljedica.

Odlučeno je (na demokratski način) u samom vrhu manjinske politike, ali možda nije primijećeno ili (još) uvijek nije jasno da su ljudi, legitimni predstavnici svojih manjinskih zajednica nerijetko postali instrumentom („većinske“) politike s kojom ona upravlja i manipulira. Politika postigla je željeni učinak. Taj učinak politika u našoj zemlji postiže već unazad nekoliko desetljeća bez ikakvih stvarnih poteškoća. Posljedice učinka kao i kod tre-

tiranoga predmeta postaju manjinskom čovjeku najčešće kasno svjesne kad se stvari jako teško ili gotovo nikako ne mogu ispraviti. Unatoč tome što su danas mediji ta sredstva koja možda najsnažnije utječu na svijest, vrednote i poglede ljudi, mađarski mediji (o međunarodnim i hrvatskim medijima u tom kontekstu uopće nema smisla išta reći, naime za njih je to pitanje irelevantno) o promjenama pojedinih dijelova Manjinskog i Izbornog zakona malo su govorili. Zbog toga u tome slučaju, o pitanju manjina ne funkcionira jedna od temeljnih zadaća medija, mehanizam nadzora vlasti. Znamo iz povijesti, vlast mora nadzirati jer u suprotnome djelovat će isključivo prema svojim zamislama, spoznajama i interesima. Vlast koja se legitimizira kroz normativni poredak (koji sustav je ujedno i temelj konstitucije vlasti) sklona je zaboraviti da je legitimitet zapravo sredstvo za osiguranje prava, a dakako i nadležnosti same vlasti.

Prema M. Weberu racionalna vlast temelji se na pravilima koja podjednako vrijede za sve koji zadovoljavaju određene kriterije neovisno o društvenom položaju u samoj strukturi nejednakosti. Teoretski ovo vrijedi i za etničke odnosno nacionalne manjine (i) u Mađarskoj. Kao što je prema tome činjenica i to da vlast pripada pojedincima samo ako zauzimaju određeni položaj te ako su birani sukladno s važećim pravilima i ako su nositelji određenih kompetencija.

Unatoč tome što manjine u našoj domovini zadovoljavaju određenim kriterijima, vlast koja je ujedno i organizirani izraz društvenih odnosa, kao da ne želi priznati u vezi s manjinskim, etničkim, subetničkim strukturama njihovo pravo na pravila jednakosti.

Legitimni nositelji „manjinske“ vlasti pak u svojim pozicijama prilikom rasprave o Zakonu ponašali su se često kao funkcionalne jedinice tradicionalne vlasti (M. Weber) gdje je normativni poredak koji je prije uspostavljen. Nije čudo što se „većinska“ vlast prilikom prije spomenutih pregovora ponašala kao da ne zna razliku između vlasti i moći.

Čudno je stajalište međutim (pogotovo nakon što je predsjednik Republike dr. Ferenc Mádln od Ustavnoga suda zatražio naknadnu provjeru nekih elemenata Zakona o manjinama) Odbora za pravna pitanja HDS-a za koji je „logično“ nesta-

nak mogućnosti prestrukturiranja manjinske samouprave u većinsku samoupravu i povlačenje odnosno nestanak tzv. kompenzacijske liste. Kod naših susjeda u Slovačkoj ili u Rumunjskoj Mađari bi to zasigurno smatrali kršenjem temeljnih manjinskih prava i nekih kompetencija te degradacijom specifične forme autonomije. Nakon toga stajališta Odbora nije čudno da za birane članove stručno-političkog tijela relevantna su pitanja ista kao što su to i za podnositelje samoga Zakona. Za političku elitu Mađarske, a čini se i za Odbor najvažnije je pitanje „zaustavljanje masovnih sletova elektora”. Analizirali smo pokazatelje zadnjih manjinskih izbora: nije bilo masovnih sletova elektora!

Kakav cinizam, to više što znamo, sadržaj zakona određuje karakter i tip sustava, poštovanje ljudskih prava i slobode te naravno i stupanj demokracije. Znajući da je izborni sustav zapravo tijek gdje birači izražavaju preferenciju, dakle tijekom legitimacije poretka i vlasti te da sam sustav bitno utječe na izbornu ponašanje i same rezultate i preko toga na podjelu vlasti, na njen način konstituiranja te, naravno, na stabilnost cijelog uređenja, sumnjam da će te promjene izbornog i manjinskog Zakona biti u korist manjinama u Mađarskoj.

Manjine u Mađarskoj, bolje rečeno legitimna državno-manjinska politička tijela (samouprave) glede promjene Zakona nisu uspjela izraziti svoje nedvojbeno, zajedničko stajalište u vezi s najvažnijim člancima, odnosno dali su se nadmudriti, previriti. Ali ono što je možda najvažnije, rijetko su inzistirale da promjene budu u skladu s domaćim i međunarodnim pravnim sustavom, s onim koja se neposredno odnose na ljudska i manjinska prava. Okvirna konvencija za zaštitu prava nacionalnih manjina (Beč, 9. listopada

1993.) jasno govori o tome što treba (!) činiti državama članicama Vijeća Europe i drugim državama potpisnicama te Okvirne konvencije imajući u vidu kako je cilj Vijeća Europe ostvariti veće jedinstvo svojih članica, u svrhu osiguranja i ostvarivanja ideala i načela koji čine njihovo zajedničko naslijeđe.

Šteta što manjinski pregovarači često nisu pregovarali na bazi važećih međunarodnih i domaćih pravnih regula, šteta što često nisu bili dosljedni, šteta što izuzev nekih zajednica nikakvu potporu nisu dobili od svojih matičnih država i šteta što su pregovori uglavnom vođeni o „registraciji”. To je pitanje jedno od iznimno važnih, ali nikako ne najvažnijih. Važnije je usklađivanje Zakona s domaćim i međunarodnim pravnim kriterijima, pitanje financijske garancije ili pitanje autonomije. O političkom zastupništvu u Parlamentu također se šutjelo (Slovačka, Ukrajina, Rumunjska, Srbija i Crna Gora, Hrvatska, Slovenija imaju svoje tzv. manjinske zastupnike u svojim parlamentima).

Kakav propust, uči u tjesnac što je lukava, činična i sebična politika ponudila, a ne voditi računa o temeljnim ljudskim i manjinskim pravima (npr. Članak 3. Okvirne konvencije). U svakom slučaju „većinska” je politika postigla svoj cilj, šanse za stvaranjem političkog i društvenog konsenzusa o etničkim i nacionalnim manjinama u Mađarskoj znatno su smanjene, rješavanje toga pitanja ponovno je odgođeno.

Kakav će biti mogući odgovor manjine, Hrvata u Mađarskoj o zakonskim promjenama, može se naslutiti iz socioloških karakteristika dane manjine, no naravno „prave” ćemo odgovore dobiti tek nakon sada već posebnih i specifičnih manjinskih izbora.

Dr. Ivica Đurok

LENTIBA – Grad Lenti i Mursko Središće su još lani potpisali ugovor o međusobnoj suradnji. U okvirima te suradnje ostvaruju se u tome gradu razni hrvatski programi. Tijekom ljeta na gradskim toplicama puhački orkestar iz Belice je održao koncert i na glavnome trgu. Zbratimljena naselja su izradila zajednički prekogranični projekt na koji je dobivena potpora iz europskih izvora. Također u okvirima toga projekta priređena je biciklistička tura što je organizirala međimurska Turistička zajednica koja je nadišla državne granice. Krenulo se od mjesta Sveti Martin na Muri preko Rediča do Lentibe i nazad.

VARAŽDIN – U tome hrvatskom gradu potkraj srpnja održana je olimpijada vatrogasaca. Među 3500 vatrogasaca iz 26 zemalja natjecala se i ženska ekipa iz pomorskog Bečehela, koja je bila vrlo uspješna: osvojila je srebrnu medalju.

SERDAHEL – Uskoro se završavaju radovi na serdahelskoj kapelici. Povijesni spomenik u središtu sela bio je u vrlo lošem stanju. Cijela obnova iznosi 6 milijuna forinti od koje svote 4,5 milijuna financira samouprava, a ostali dio župa. Budući da zgrada više nema odgovarajuću funkciju, razmišlja se o tome da se u njoj priređuju izložbe. Također u selu nastavlja se radovi obnove ureda mjesne samouprave, unutrašnji je dio obnovljen lani, a ove je godine došao na red vanjski izgled. Radovi će stajati oko 8 milijuna forinti od čega je polovica dobivena preko natječaja od Savjeta za unapređivanje područja.

SERDAHEL – Ribolovno društvo iz Serdahela pod konac kolovoza svake godine organizira međunarodni ribolovni tabor. Ove će se godine održati od 25. do 28. kolovoza na mjesnoj šljunčari. U taboru će sudjelovati i djeca iz međimurskih naselja Kotoribe, Goričana i Donje Dubrave. Predviđaju se stručni programi u učenju tehnike ribolova, pomurska djeca će se upoznati s hrvatskim izrazima toga športa, a priređuju se i natjecanja.

Predsjednica DGHMU-a Ingrid Klemenšić i prisički poglavar Janoš Grill pri otvaranju tabora

Črljena majica je bila hit-uniforma u Prisiki

Sridnjegradišćansko naselje – od kih pol jezero stanovnikov – na zadnji julijski vikend se je porumenilo. Na prisički ulica uz domačine su se pojavili u črljenu majicu obličeni junaki i divojke ki su od 28. do 31. julija gostovali u selu kao taboraši 12. gradišćanskoga omladinskoga tabora. Pod organizacijom KUD-a Zviranjak, Samouprave sela Prisike i DGHMU-a, ter uz materijalnu potporu Hrvatske državne samouprave, Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Hrvatske matice iseljenika, Odbora za narodne grupe u željeznožupanjskoj skupštini, a i uz brojne podupirače i sponzore je priredjen RE(peta)-PRITA (prisički tabor) koji je u drugom krugu jur treća štacija, treće selo kade se najde gradišćanska mladina. Ovput je dospilo u Prisiku oko četrdeset sridnjoškolcev, studentov, a med njimi, suprot prethodnih ljet, na ugarskoj strani smo imali sriću viditi i Hakovce (Hrvate iz Austrije) ter velik broj Gradišćanskih Hrvatov iz Slovačke. Četvrtak, 28. julija, u kulturnom domu sve nazočne su pozdravili eminentni peljači naše narodne grupe, predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić ki je naglasio da na tlu naše zemlje je jedino

RE-PRITA – Prisički ritam sriće

Dvanajsti gradišćanski omladinski tabor

Prva večera u prisičkom taboru

uspješno funkcionirajuće hrvatsko omladinsko društvo uprav u Gradišću. Po ovoj pozitivnoj peldi se je narodila ideja za osnivanje državne krovne organizacije mladih, no kako iz prakse znamo, ta pokušaj je pao. „Kuma” ovih taborov, Marija Pilšić, predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, pak prisički poglavar Janoš Grill su zatim svim zaželjili ugodan boravak. Za lipimi riči šokantna je bila najava Inge Klemenšić, predsjednice Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, gdo je ovput službeno zbogom dala i se je otpovidala svoje funkcije. (No, u čije ruke će zajti peljanje omladinske organizacije, zasada je još otvoreno pitanje, pokidob nek u jesen je predvidjena generalna sjednica Društva.) Taborski program u Prisiki, ovput bi mogli reći da se je reducirao na dva dane, jer uglavnom se je sve obraćalo oko jubileja mjesnoga društva Zviranjka, a s jednim dahom je organiziran veljek i Dan sela.

Medjutim, pohodniki ovoga tabora jednako su mogli uživati u jubilarnom programu kot i u za njih ekstra napravljenoj igri, na fešta. Na svakom koraku se je dalo čutiti da su prisički mladi otvoreni, spremni na svaki slučaj, a u organiziranju – kako su to i pokazali – prez sumlje su perfektni. Još i strahovita vrućina ni mogla pokvariti raspoloženje, po danu isto tako kot i u noći štimung se je vrtio na maksimalnom stupnju. No, u toj vrhovnoj formi su bili i mravci ter komari koji su ogorčili nočno počivanje u šatoru, a sunčani traki pak omarnost su pofušali jutarnje spavanje. Podvaranje i jilo iz restorana Ciglenica, pod peljanjem Gabora Singera takaj je bilo prez falingov, a nek to se more reći i za svakidašnje zabave, za ku nigdar nigdor ni bio trudan/umoran. Uz jur poznate petroviske bende i prisičke tamburaše su prvi put nastupili pred velikom publikom i svirači – početniki židanske „Mlade generacije”. A hrvatski tamburaši Gazde nisu samo sa svojom svirkom zabavljali, nego su se kasnije i sami spustili na par tanac med obožavateljice.

Kvar da se je i ovput tako brzo skončala ova najznačajnija omladinska manifestacija u našoj regiji, ali ako sve dobro ide, prisički ritam sriće su kušali, kopirali i dalje odnesli domom i Nardarci, ki će kljetu skupaspraviti mlada lica na RE-NATI.

-Timea Horvat-

Umočani su u svoje društvo primili i Koljnosku

Forum gradišćanske mladine

Prilikom prisičkoga omladinskoga tabora centralni je bio program, forum gradišćanskohrvatske mladine. No, prije toga su se čula tri predavanja. Nedavno odabrani tajnik Mladine europskih narodnosti (MEN/JEV) Štefan Emrich je referirao o toj organizaciji ka skuplja mlade pripadnike narodnih grupa na tlu našega kontinenta, ki se najdu svako ljeto na velikom seminaru, svaki put u drugoj državi. Društvo gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj je jur peto ljeto član ove europske organizacije, međutim, ljeto na ljeto sve teže je najti najavljenike ki bi htli sudjelovati na ti seminari. Drugi predavač je bio Joško Emrich, predsjednik Hrvatskoga akademskoga kluba ki je naslijedio na ovoj funkciji Silviju Bucolić i je naglasio da Gradišćanskim Hrvatima u Beču cilj je uz ostalo proširenje međunarodne suradnje i reagiranje na aktualne političke događaje. Uza to slušateljstvo je moglo pogledati i najnovija izdanja, omladinske pisane riči na hrvatskom jeziku u Austriji. Obadva peljači iz Velikoga Borištofa su zatim ostali i aktivno pratili taborski program. Ingrid Klemenšić, predsjednica DGHMU-a,

Okrugli stol s temom „Kako dalje gradišćanska mladina?“

prikazala je 12-ljetno djelovanje društva koje je osnovano ljeta 1992. na Visokoj školi u Sambotelu s predsjednikom Petrovišćanom Andrijom Handlerom. Ljetodan kasnije je peljačtvo prikzela Koljnofka i začele su se održati različite priredbe širom Gradišća s tim težišćem da se aktiviziraju mladi, da se očuva jezik i kulturni običaji pak da se dojde do novoga poteza jačanja hrvatskoga identiteta. Dan budjenja u Umoku (1998.), zatim u Gornjem Četaru; Dani gradišćanskohrvatske mladine na Undi (1997.), kasnije u Hrvatskom Židanu, skupljanje ugarskih knjig u akciji „Jedna obitelj – jedna knjiga“ za biblioteku Laslova, u Domovinskom boju srušenomu ugarskomu selu u Hrvatskoj, književni večeri, koncerti, različiti predavanja su samo točkice iz minulih ljet. Centralna priredba društva, jednotajedni omladinski tabor se je ganuo u Petrovom Selu, a idejni otac mu je bio domaćin Robert Nadj. Odonda su se neke stvari minjale, skraćeni su dani boravka u taboru, ali postoji kolo organiziranja med seli. Predsjednica društva najveći problem vidi u tom da pokidob je DGHMU regionalno društvo prez centra, što je negda mogao biti Sambotel sa svojim studentima, u zadnje vrijeme, ima bojske manje studentov iz naših sel na toj ustanovi. Petrovo Selo je odaljeno od Bizonje kih 150 km, a ova daljina je u neki slučajih nepobjedljiva i prava prepreka, zato ni u Kemlji ni u Bizonji dovidob nigdar ni priredjen tabor. Kako je rekla nadalje predsjednica, DGHMU je svenek imao zadaću koordinirati čvrsta i dobro funkcionirana društva u gradišćanski seli, a i trudilo se je skupadržati i povezati mlade ljude prik hrvatskoga jezika i hrvatskih priredab. – *Gvišno bi se moglo i bolje djelati, ali ova mogućnost je dalje u ruki mojih nasljednikov – je završila svoj govor Inga Klemenšić ter otvorila diskusiju o budućnosti društva, pri koj ipak nismo dobili nikakove konkretne zamisli, nijedan odgovor na naša pitanja „kako dalje gradišćanskohrvatska mladina?“*

-Tiho-

Ganjke za upoznavanje Prisike

Naticanje prijateljstva i šikanosti

Pobjednici velike igre

Drugi dan taborskoga boravka u Prisiki je započet s predavanji, a veljek za objedom, organizatori su pozvali taboraše na šalnu igru za upoznavanje sela. Grupe su bile skupastavljene tako da budu u nji kotrigi iz različitih sel i da zajednička proba šikanosti ter hrvatsko znanje tijekom naticanja svežu nova prijateljstva. Mladi su jedno cijelo otpodne bili skupa, šetajući se gori-doli po selu po namoljanoj zemljopisnoj karti po koj su morali najti štacije sa zadaćami. Vrućina je napravila svoje, bilo u lozi, bilo na asfaltu kupali smo se u potu, no deset postajov je šest grupov u redu poiskalo. Zadaće su bile duhovite, šalne, neke i teške, što naliže fizičkih i intelektualnih „naporov“. Polag seoske crikve domaćini su prosili od naticateljev hrvatsku molitvu i naše vjerske jačke. Pri ovoj zadaći, kako se je proširilo, jedino su se istaknuli Petrovišćani i Koljnofci. Na drugoj postaji u lugu/lozi najšikaniji kotrig grupe je morao namoljati Jezuševu sliku, ka visi na drivu. Pri velikom kaležu kaštela je najprdošla proba ručne ter nožne šikanosti. Iz luga je put peljao do lokve, kade je velika platanina – ka je i simbol Prisike i najde se u seoskom grbu kot i na taborskoj majici, a ona je bila i jedna od najvećih lekcijov za igrače. Kmaziti na njoj, zatim bižati u minjbi oko jezera na vrijeme, svi ti čini mogli su i jako oslabiti isušene organizme, naravno sve do prve hladne kapljice vode, piva ili soka. Na majru iz novinskih slovov su morali naticatelji izrizati i skupastaviti ime tabora, a po vlašćem ukusu se je dodao još ukras, okvir avantgardno-umjetničkomu djelu. Pri cimiteru 20 svićic je čekalo na našganje, a uz to se je još šacalo, koliko je po broju grobov u cimiteru. U ulici Györgya Dóze iz najprdanih riči je skovana jačka (hrvatski marš) koreografiran je i tanac, a pri predzadnoj štaciji su razlučeni kukurica, pšenica i pažulj. Bilo je još toto o Zviranjku, a na dičjem igrališću u ognjogasnom rublju su čekale igrače različite zadaće. Pri završetku, poslije četire ure pišačenja i razgledavanja sela, našli su se organizatori i naticatelji u kaštelu, kade je dan prlje posadjena mlada platanina i ovput je bila otkrivena i mramorna ploča na 10. jubilej osnivanja KUD-a Zviranjak. Prije svečanoga akta su još pred žirijem i skupom odjačile, predstavile svoj marš grupe, pak potom je došlo do ocjenjivanja produkcijov. Na prvom mjestu su zgotovile šalnu igru dvi brigade (u sastavu diozimatelja iz Sambotela, Petrovoga Sela, Koljnofa, Velikoga Borištofa, Gornjega Četara). A pak pravoda je ostao još i ovako, za svakoga pobjednika falačac čokoladne torte i kapljica šampanjca iz vridnih nagradov.

-Tiho-

Susreti književnika...

U organizaciji Hrvatskoga kulturnog društva „Franjo Glavinić” iz Rovinja i rovinjskog Ogranka Matice hrvatske 13., 14., i 15. listopada u Rovinju se održavaju drugi po redu Susreti književnika, hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj. Hvalevrijedna inicijativa upriličena je u nastojanju da se potiče književno i drugo stvaralaštvo hrvatskih manjina, pridonese njihovu približavanju domovini podrijetla, intenzivira praćenje njihova života u sredstvima javnoga priopćavanja, i tako potakne domaća javnost za njihove probleme te pokaže kako hrvatske manjine u Republici Hrvatskoj nisu više na rubu zanimanja matičnog naroda.

Održavanje Susreta u Rovinju, u Istri, gdje je na svakom koraku vidljivo kakve standarde zaštite te kakva ljudska i manjinska prava u Hrvatskoj kao svojoj domovini uživaju nehrvatske etničke zajednice, najbolje može pokazati koliko su u odnosu na njih u svojim pravima prikraćene hrvatske manjine, kako nema uzajamnih prava i zaštite za Hrvate u susjednim zemljama. Svrha je Susreta ukazati i na činjenicu da su manjine u suvremenome svijetu sve više ne samo postojani čuvari jezika, kulture i običaja naroda svoga podrijetla nego i nezaobilazni čimbenici izgradnje suživota i dobrih odnosa između naroda te mira u određenome geopolitičkom prostoru. Kao što obespravljene manjine mogu biti razlogom sporova i sukoba, manjine koje ostvaruju sva svoja prva postaju snažna uporišta izgradnje međuetničke i

međureligijske snošljivosti te prijateljstva i razumijevanja između naroda. Preuzimaju ulogu mostova suradnje između država, pa predjume vrijeme u koje Europa i svijet tek ulaze. Iznimno mjesto u duhovnoj sferi takve uloge manjina imaju književnici. Čuvajući i promičući ljepotu umjetnosti riječi i bogatstvo vlastita jezika, oni su stožerna mjesta čuvanja opstojnosti i svijesti o pripadnosti. Ovogodišnjim Susretima pribivat će vrsni znalci o problemima manjina, poznata književna imena naših manjina iz susjednih zemalja, manjina u Hrvatskoj, te drugi hrvatski pisci. Na književnim večerima o svom će književnom radu govoriti, svoje literarne uratke kazivati istaknuti autori, a na okruglim stolovima s temama pod naslovom: Književnost između dvije domovine, Veze i prožimanja između domaćih i matičnih kultura i jezika, te Europski standardi i hrvatska praksa u tretiranju kulturnih i jezičnih raznolikosti, te okrugli stolovi na naznačene teme uz podnošenje stručnih i znanstvenih priopćenja, nastupa domaćih književnika, razgovora s istaknutim intelektualcima, znanstvenicima i društvenim djelatnicima. U programu Susreta za sudionike predviđeno je upoznavanje s prirodnim ljepotama Istre, s njezinim kulturnim naslijeđem, s najvećim hrvatskim poluotokom kao kolijevkom glagoljaštva te kao s multietničkom i multikulturnom sredinom, saznali smo iz priopćenja Organizacijskog odbora drugih Susreta književnika hrvatskih manjina u susjednim zemljama s književnicima u Republici Hrvatskoj.

Ženski pjevački zbor „Korjeni“

TRENUTAK ZA PJESMU

Roza Vidaković

Zov

Sve mirno, tiho. Čujete glas što zove?
U krilo majke, slušati čarobne bajke,
Što ih niste slušali kao djeca sitna,
Vi čeljad proganjana, bijedna,
Dušu vam htjeli oti.
Čujete glas što leti
I pokazuje putove nove?

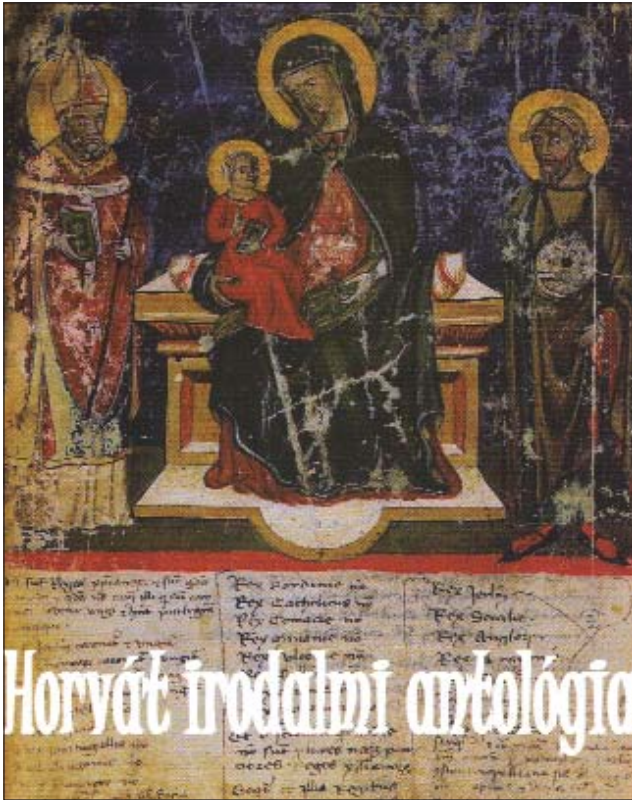
Slušajte, kako je mio, divan,
Ljubavlju grije, a zebli ste uvijek,
I kada nije na zemlju padao snijeg
lagan.
Slušajte kako hita glasa jek,
Zvuk njegov kida okove,
Dolazi odnekud i zove ... zove ...

Knjigocid

Biškupić najoštrije osudio knjigocid u Bugojnu

ZAGREB – Ministar kulture Božo Biškupić jučer je najoštrije osudio bacanje više od tisuću knjiga hrvatskih autora u kontejnere i smeće u Bugojnu, prosvjedujući zbog toga, priopćilo je Ministarstvo za kulturu. „Najoštrije osuđujemo takav vandalski čin”, ističe Biškupić u prosvjedu adresiranom na Federalno ministarstvo kulture i sporta i ministra Gavrila Grahovca. U kontejnere i smeće, piše Biškupić, bačeno je više od tisuću knjiga dragocjenih naslova hrvatskih autora, što je nedopustivo u vrijeme kada više nitko u civiliziranom svijetu ni ne pomišlja da bi se moglo vratiti vrijeme paljenja i uništavanja knjiga, dragocjene pisane riječi koja svjedoči, svaka na svoj način, o identitetu i kulturnom postignuću pojedinog naroda. Hrvatski ministar podsjeća na dobru političku i kulturnu suradnju, te izražava nadu da će ministar Grahovac osobno poduzeti sve kako bi se učinjena šteta ispravila, a izgredi poput bugojanskog, više ne bi ponovili. Biškupić u svom prosvjednom pismu ističe da su se, unatoč negiranju organizatora kulturnih aktivnosti Kulturno-sportskog centra u Bugojnu Vahida Durakovića, točnima pokazalo informacije o neviđenom knjigocidu u Bugojnu na koje je upozorio jedan dnevni list u Hrvatskoj. U to se, dodaje, osobno uvjerio savjetnik pri hrvatskom Veleposlanstvu u BiH Krunoslav Cigoj.

Hrvatska književna antologija

Prije negoli prijedemo na detaljnije predstavljanje ovoga vrijednog književnog i kulturološkog izdanja, neka mi bude dopušteno u kraćim crtama reći ponešto o autoru prof. dr. sc. Istvánu Lőkös, rođenom 10. studenoga 1933. u Egeru. Diplomirao je hungarologiju i rusistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Lajosa Kossutha u Debrecinu. Godine 1985. izabran je za docenta na Katedri za komparativnu književnost, a 1994. god. postao je redovitim profesorom na istoj katedri. Branio je kandidatsku disertaciju 1984. god. i akademsku doktorsku disertaciju 1994. god. u Budimpešti s područja mađarske i hrvatske književnosti, odnosno hrvatsko-mađarskih i slovensko-mađarskih književnih dodira. Za objavljivanje knjige „A horvát irodalom története” (Povijest hrvatske književnosti) – među prvima – uručena mu je nagrada Davidas, a za prijevod epa „Judita” Marka Marulića, te njegovu 40-godišnju kroatističku djelatnost izabran je za dopisnoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Profesor je Odsjeka za hungarologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prema mnijenju prof. Josipa Bratulića „...uz desetak objavljenih knjiga i petstotinjak rasprava, članaka, prikaza i recenzija u brojnim časopisima i novinama, na različitim jezicima, István Lőkös je dokazao koliko je privržen kulturnoj i književnoj komparatistici te kako lako i bez predrasuda može raspravljati o svim pitanjima zajedništva Hrvata, Mađara, Slovaka, Srba i Slovenaca i drugih naroda s ovog europskog prostora, s temama iz prošlosti i sadašnjosti”.

U „Napomeni sastavljača” autor nas upućuje na zajedničku 800-godišnju povijest Mađara i Hrvata, što ne znači da su nam spoznaje o književnosti susjednoga naroda potpune. Prelistavajući pozamašno izdanje od 580 stranica upadljiva nam je autorova skrb koji je u svoj izbor uvrstio 55 vrsnih prevoditelja – među inima – i u našim hrvatskim krugovima poznata imena kao što je: Zoltán Csuka,

Kálmán Dudás, László Hadrovics, Sándor Illés, Márton Kalász, Gábor Garai, Gyula Illyés, Lőrincz Szabó. Kornél Szenteleky, Sándor Weöres, Dinko Šokčević, Elizabeta Vidović, Predrag Stepanov, Stojan D. Vujičić, István Lőkös i drugi.

Antologijsko djelo zapravo počinje sa srednjovjekovnom književnošću, odnosno prethodnim staroslavenskim događajima, gdje se preko „Panonske legende” – na temelju ulomaka – predstavljaju životi slavenskih apostola Ćirila i Metoda. U daljnjima se možemo upoznati s počecima hrvatske književnosti, odnosno srednjovjekovnom hrvatskom lirikom, da bi se prešlo na srednjovjekovnu hrvatsku dramu; povijesnu pismenost i svjetovnu lijepu prozu; hrvatske latiniste (Janus Pannonius); hrvatsku jezičnu renesansu (Marko Marulić); baroknu hrvatsku književnost (Ivan Gundulić); kajkavsku hrvatsku književnost XVI.–XVII. stoljeća (Ivan Belosteneć); hrvatsko prosvjetiteljstvo (Matija Petar Katančić); književnost ilirizma i romantizma (Silvije Strahimir Kranjčević); hrvatsku modernu (Antun Gustav Matoš); krležijansko razdoblje (Dragutin Tadijanović) – gdje se daje presjek stvaralaštva Miroslava Krleže koji je dao sintezu hrvatsko-mađarskih književnih i kulturnih veza – književnost nakon 1945. god. (Jure Kaštelan); naraštaj „Krugovi” (Slavko Mihalić); a završava s predstavnicima poslije naraštaja „Krugovi” (Ante Stamać) odnosno s ulomcima romana „Grad na Adriji” Nedjeljka Fabrija.

Na koncu knjige iznosi se popis prijašnjih izdanja serije knjiga „Eötvös Klasszikusok”, odnosno posebna izdanja Književne naklade „József Eötvös” sa slovenskim odnosima, među kojima se nalazi i prijevod Marulićeve „Judite”, djelo Istvána Lőkösa (1999.).

Objavak antologije podupirali su Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Hrvatska državna samouprava u Mađarskoj.

M. Dekić

ČIKERIJA – MATEVIĆ – U subotu, 6. kolovoza, u Čikeriji je održan jubilarni, peti Dan sela, koji je uz cjelodnevne kulturno-zabavne sadržaje u seoskom parku u središtu sela okupio velik broj mještana i njihovih gostiju. Program je počeo glazbom za dobro jutro i malonogometnim turnirom, a nastavljen zabavnim sadržajima za djecu, koja su se natjecala u raznim vještinama. Nakon svečanog otvorenja i pozdravnih riječi načelnice sela Erike Bugán Neszvecskó, uslijedio je prigodni kulturni program na otvorenom, u kojem su se predstavile dječja, omladinska i starija skupina bunjevačkog KUD-a „Rokoko” – izvijestio nas je kratko voditelj društva, *Miloš Pijuković*, ujedno i predsjednik Hrvatske manjinske samouprave. Među ostalima nastupili su još njemačka folklorna skupina, te gostujući pjevački zborovi umirovljenika iz Kelebije i Fajsina (Fajsz). Bilo je još karatea, modernoga plesa i puno glazbe, a uvečer su goste zabavljali najprije sastav Groovhouse, te poznati pjevač Toni Solymos. Zatim je uslijedila plesna zabava na kojoj je svirao T-Boy, a Dan sela, već po običaju, uljepšan je vatrometom. Dodajmo da će u nedjelju, 14. kolovoza, KUD „Rokoko” i ove godine nastupiti na Danu sela u Mateviću.

SAMBOTEL – Krajem prošloga mjeseca je znova imenovan za dekana sambotelške Visoke škole „Dániel Berzsenyi” dr. Karlo Gadanji, na tri ljeti. Sveučilišnomu profesoru, rodom iz Keresztura, a istovrimeno i predstojniku Odsjeka za slavensku filologiju, vjerdajnice je predao ministar prosvjete Bálint Magyar. Tim će dr. Karlo Gadanji od dojučega semestra početi jur drugi ciklus na čelu spomenute ustanove.

Tabor KUD-a Tanac

I po teško podnošljivoj vrućini sudionici su marljivo vježbali (na slici: upravo učeći zajedničku, slavonsku koreografiju)

Nakon višegodišnjega prekida, u organizaciji pečuskoga KUD-a „Tanac” od 24. do 30. srpnja ponovno je održan veliki ljetni tabor folkloru u Santovu, koji je okupio 90-ak sudionika od 8 do 21 godine iz triju naših južnih regija – Bačke, Baranje i Podravine. Pod vodstvom Józsefa Szávaija, predsjednika i koreografa, i uz pomoć mladih članova Društva, djeca su svakodnevno uvježbavala plesove, pjesme i koreografije raznih hrvatskih regija u Madarskoj, ali i hrvatske plesove iz Slavonije.

Jednoga popodneva, kada se dio sudionika pripremao za kupanje u susjednom Dautovu, a drugi za popodnevnu probu, u učeničkom domu hrvatske škole razgovarali smo o njihovom radu i ciljevima tabora.

– Još početkom 90-ih godina u Santovu smo organizirali više tabora. Bili su vrlo uspješni, okupili su velik broj djece iz Baranje, Podravine, Bačke, a najviše uvijek iz Santova. A onda je iz raznih razloga na neko vrijeme došlo do prekida, pa smo ove godine mislili da bismo to trebali oživjeti. Volimo Santovo zbog toga što u mjestu ima puno djece, puno ljudi koji nam pomažu. Evo, na primjer, danas dio djece ide na kupanje u pratnji roditelja i nastavnika, što nam omogućuje da za to vrijeme vježbamo s drugom grupom – priča nam **József Szávai**, voditelj tabora, predsjednik, koreograf, knjigovođa, jednom riječju svaštar Društva koji brine o svim poslovima, pa i o nošnji. Prema njegovim riječima odazvalo

se 90 sudionika, većinom iz Santova, odnosno učenika santovačke hrvatske škole iz okolnih naselja u Bačkoj, te iz Baranje i Podravine. Točnije iz Starina, Salante, Kozara, Pogana, Foka, Sukita, Mohača, Pečuha, Udvara, Baškuta, Baje, Monoštorlije (Bátmonostor) Čavolja, Gare i Santova. Ima iz kojeg sela samo jedno dijete, a primjerice iz Salante čak ih je bilo devetero. Više djece bilo je iz onih naselja u kojima djeluju plesne skupine, dijelom zato što ih je lakše okupiti, a dijelom zbog toga što oni već znaju kako je dobro i korisno u taboru. O svakodnevnom radu kratko dodaje, kako su djecu podijelili u 6 manjih skupina, s njima rade mladi učitelji i učiteljice, članovi „velikoga” društva. Podučavanje teče u tri dijela, prva skupina, ona najmanja s djecom do 10 godina, uči slavonske i baranjske odnosno bošnjačke plesove. Druga uči pomurske, a treća, „velika skupina” bunjevačke plesove. Svi oni uvježbavaju i jednu zajedničku slavonsku koreografiju koju će prikazati u završnome programu tabora.

– Nije najbitnije da u ovome kratkom vremenu ovladaju svime perfektno, nego da se djeca druže, da vježbaju i pjevaju. To je dobra prilika da pjevajući hrvatske pjesme, ujedno njeguju i materinsku hrvatsku riječ, što zajedno pridonosi buđenju i jačanju nacionalne svijesti. Djeca i uvečer u slobodno vrijeme rado vježbaju, pjevaju pjesme koje su učili. Svi znaju, primjerice, pjesmu „Ej

Slavonijo, dok ti ime traje”, koju su naučili dok se ona pjevala u koreografiji.

– Naprosto to nam je dužnost, to nitko neće umjesto nas raditi – kaže moj sugovornik o ciljevima tabora, ali i folklornog odgoja naše mladeži. – Na žalost, nema više puno ljudi, kao nekada, koji su se srcem i dušom, iz ljubavi primili toga posla. Jer, nije lako u ovakvom taboru, s toliko djece raditi, organizirati im svakodnevni program, plesačnicu i drugo.

Svakodnevno radimo od 9 do pola jedan, što i nije lako po ovoj vrućini. No dobro napredujemo, sve bolje idu i plesovi i pjesme koje učimo. Od tri sata nastavljamo, ako nema programa kao što je današnje popodnevno kupanje. Imamo probe pjevanja, a jedno predavanje o povijesti i sadašnjosti Hrvata u Mađarskoj održao nam je ravnatelj santovačke škole **Joso Šibalin**. Svake večeri od 8-9 sati imamo plesačnicu – priključivši se našem razgovoru kaže član Društva **Robert Takač**, koji vodi dječju plesnu skupinu u Salanti.

Na žalost, unatoč svemu trudu, ima i određenih poteškoća, prije svega financijske naravi. Iako nisu dobili očekivana sredstva putem raznih natječaja, uspjeli su naći partnere kako bi se što više djece moglo okupiti u taboru.

– Budući da smo informacije o natječajima dobili prilično kasno, obratili smo se za pomoć mjesnim hrvatskim manjinskim samoupravama koje znaju kome treba

uručiti prijavne listiće. Bilo bi i više sudionika, možda i 40-45 više, iz Bačina, Kačmara i Aljmaša, pa i Baranje, ali su zbog novčanih razloga odustali. Gotovo su sve manjinske samouprave navedenih naselja i financijski pridonijele taboru. Neke su isplatile sve troškove sudjelovanja za djecu iz njihova mjesta.

Stoga im i ovim putem zahvaljujemo, jer je to bio vrlo pozitivan primjer. I djeci, jer znaju da netko brine o njima, a i samoupravama koje su dale sredstva u korisne svrhe. U pitanju su troškovi smještaja i prehrane, jer na žalost za nekakve iznimne programe, ali ni za bilo što drugo nemamo novaca. Međutim, najvažnije je ipak da su djeca mnogo plesala, družila se, sklopljena su brojna prijateljstva.

Nadam se da je time opet oživljena nekadašnja tradicija, da ćemo uspjeti na godinu ponovno organizirati tabor u Santovu i da će biti još više djece. Prije svega usmjereni smo na još više djece iz Bačke, ali i Baranje te Podravine. To su zapravo regije koje mi nastojimo posebno pomagati i predstavljati našim nastupima. Tako će biti i na Danu sela 31. srpnja u Santovu gdje ćemo se predstaviti s tri koreografije.

Dodajmo da su uspješnosti tabora i nastupa društva Tanac u Santovu umnogome pridonijeli mladi članovi tamburaškog sastava društva Tanac koji djeluje pod vodstvom Antuna Vizina.

JÓZSEF SZÁVAI – iz Pečuha, kako sam kaže, preko bake i djeda podrijetlom je iz Bjelovara, počeo je plesati u Baranji 1979. Poslije devet godina s kolegom Mišom Šarošcem osniva KUD „Tanac” s mladima iz Pečuha i okolice. Društvo je za pet godina postiglo zavidnu razinu, uspješnim sudjelovanjima na raznim festivalima. Od tada nastupaju ne samo po malim naseljima već i na raznim domaćim i inozemnim festivalima, a bili su i na turneji u SAD-u. Od 1996. Tanac se ubraja među najbolje plesne ansamble u Mađarskoj. Autor je brojnih koreografija, koje je napravio u prvom redu od onoga što je sakupio u okolici Pečuha, u hrvatskim (bošnjačkim i šokačkim) selima, jednako i u Bačkoj, a radio je i u Gradišću. Najvećim uspjehom smatra postojanje Društva, koje unatoč svim poteškoćama uspješno djeluje, u vjeri da će tako biti i ubuduće.

ROBERT TAKAČ – od 1989. pleše u KUD-u Tanac, a 1995. kao omladinac postao je članom prve postave. Podrijetlom je iz Kozara, za Salantu je vezan preko brojnih prijatelja. Podučavanje je počeo još 1997. godine u Salanti, gdje i danas radi s dječjom skupinom Društva. Na taj način mnogo je djece prošlo kroz njegove ruke, stvarajući tako podmladak. Radio je i u drugim mjestima s podmlatkom skupine Tanac. Zapravo, kako dodaje, cilj je da djeca zavole folklor, jer „sve nas je manje koji to čujemo i njegujemo, a i djece je manje. Ako već i neće svi njegovati hrvatski folklor, ali će ga barem upoznati. Uvijek se nađe nekoliko osoba koje će to nastaviti, i ozbiljno se posvetiti tome.

Prisički Zviranjak slavi deset ljet

Iz Gradišća bojsek ne pravamo u susjedstvo proći da se najdu puti i načini za svečevanje. U okviru gradišćanskoga omladinskoga tabora, ali ipak još posebno je došlo 30. julya, subotu, do velikoga svečevanja desetljetnoga postojanja Kulturno-umjetničkoga društva *Zviranjak* u Prisići. Domaći folkloriši uz svoje pozvanike, slična društva iz Gradišća i uz partnerski ansambl iz Šiljakovine, rano otpodne u veseloj povorki su zvali krez selo stanovnike, a i taboraše na bogato folklorno otpodne u veliki šator, koji je bio postavljen na nogometnom igrališću. U mjesnoj crkvi, rođeni Prisičan, židanski farnik Štefan Dumović je služio mašu zahvalnicu, a potom se je nek začelo vruće i sparno slavlje na pozornici. Kako je tajnik društva Kristijan Čenar rekao u svoji pozdravni riči, u zadnjih pet ljet *Zviranjak* je osvojio prvo mjesto na Zemaljskom folklornom festivalu, nastupao je na brojni festivali u Hrvatskoj: Velika Gorica (2001.), Zagreb (2002.), Stari Jankovci (2003.) i lipe je uspjehe pobrao kade se je nek obrnuo širom naše zemlje. „*Ono ča je jako važno i nač smo gizdavi: to je to da smo načinjili rekonstrukciju negdašnje prisičke nošnje, da smo napravili Prisički mesopust, a sad nam je u planu naučiti i za scenu pripraviti i Prisičko veselje*” – je rekao glasnogovornik društva ki se je još ekstar zahvalio svim pomoćnikom ki su dovidob podupirali i potpomagali nepačeno funkcioniranje ansambla. Na bini sad su se prvi put naredali najmladji prisički tančoši, ki su pod peljanjem Nikolette Kirchknopf zavježbali gradišćanske tance. Potom su nastupali svi oni jačkari, folkloriši s kimi Prisičani njeguju jako dobre kontakte i kamo su i oni redovno pozvani kot gostujuća grupa. Tako su ovom prilikom oduševili brojnu publiku sa svojim jačenjem nardarski mišani zbor, čepreški korus, pjevači Bike i Zora iz Kisega, a zaguslali su nam tamburaši iz Umoka, Koljnofa, kot i Židanski

Jubilari pri izvedbi Prisičkoga mesopusta

bečari. HKD *Kajkavci* iz Umoka za svečanu priliku je istancao Trogirski ples, a HKD *Gradišće* je zasad aktualnimi Žetveni običaji zabavljao gledatelje. HKD *Veseli Gradišćanci* iz Unde je prikazao na atraktivni način vlašću žetvenu koreografiju pod umjetničkim dirigiranjem Djura Gostoma. KUD *Čakavci* iz Hrvatskoga Židana je obdarovao jubilarne s dvimi tanci kot i sa slikom o prisičkoj platani (to je djelo židanskoga amaterskoga slikara Jakoba Kumanovića), a na predanoj torti se je pisalo, da *Zviranjkom* čestitaju „*Prijesni žganci*”. (Tako su mogli Prisičani špotajući nazvati Židance.) *Zviranjak* ljeta 2001. je uspostavio prijateljske veze sa folklornom grupom u Šiljakovini, ka je ovput tri dane gostovala u selu, a za jubilarni program je izabrala trgadbeni folklorni spektakl. Dokle su mjesni folkloriši zašli do nastupa, pod debelom narodnom pratežom su se mogli večkrat ispotiti, ali Štefan Nickl (pozivač, babac) nepokolebljivim oduševljenjem je invitirao na Prisički mesopust. Iako su elementi, motivi toga tanca jur dobro poznati, jačke su jur skupa pjevane s publikom, svi

nazočni burnim aplauzom su nagradili ovu, jur na brojni mjesti priznatu i upečatljivu produkciju. U završetku programa tančoši su zahvalili sadašnjemu peljaču društva Paliju Nicklu, a načelnik sela Janoš Grüll u bezgraničnom veselju je pozvao sve negdašnje i aktivne člane *Zviranjka* kot i bivše peljače grupe ter im je uručio spomen-diplomu. Deset svićic na velikoj torti su ugasili najmladji člani *Zviranjka*, a za odraščene ter slavljenike je još dugo durala noć u neopisivoj atmosferi ku su stvorili hrvatski tamburaši *Gazde*.

-Timea Horvat-

U jubilarnom programu su sudjelovali i sadašnji i bivši člani *Zviranjka*

Čepreški zbor uz jačke je predao i velik dar

Šarena povorka je išla krez selo

Bonton u raznim zemljama

Preko ljeta putujemo najviše u inozemstvo i možda nije loše nešto saznati o zemlji kamo putujemo. Dok pregledavamo znamenitosti i kartu izabrane države, ne zaboravimo nešto saznati i o običajima žitelja tih država kako ne bismo ispali nekulturnima. Običaji u različitim dijelovima svijeta razlikuju se. Što je u nekoj zemlji nepristojno, u drugoj može biti pristojno. Zašto je negdje nepristojno zakasnuti deset minuta, a negdje se to od vas očekuje? Zašto će vas negdje svi poprijeko gledati ako jedete nožem, a negdje ako jedete bez njega?

Narodi su vrlo različiti. O njima se saznaje ako prelistavaš enciklopedije. Nekoliko zanimljivosti sam i ja pronašla za vas.

Talijani su temperamentni, Englezi su oduvijek držali do tradicije, a u Americi tradicija praktički ne postoji, pa je ponašanje Amerikanaca opuštenije, itd. Ipak ako se spremate na putovanje oko svijeta, nemojte paničiti, svi su narodi snošljivi prema strancima.

U Rusiji žene daruju cvijeće muškarcima. Nije neobično ni to da umorni i

pospani domaćini odu u drugu sobu i ostave svoje goste same.

U Japanu se zahtijeva profinjenost u ponašanju, to čovjeka sa Zapada silno zbunjuje. Svaki tjelesni dodir za Japance je znak lošeg odgoja i ukusa. Stisak ruke, tapšanje po ramenu ili poljubac u obraz u Japanu su gotovo uvredljivi. Pristojni se Japanci pozdravljaju uglavnom naklonom. Nagib od petnaestak stupnjeva za prijatelje i znance, a do tridesetak stupnjeva za starije i vrlo cijenjene goste.

Pogrešno je bilo kome pružiti neki predmet samo jednom rukom. Kihanje je jednako nepristojno kao kod nas glasno podrigivanje. Napojnica se smatra osobnom uvredom. Smijati se pokazujući zube također nije preporučljivo.

U SAD-u je necivilizirano zapaliti cigaretu na javnome mjestu. U Americi će vas držati vrlo uglađenim ostavite li na tanjuru malo jela. (U Austriji bi vas domaćin zbog toga smatrao neodgojenim). U Americi nećete se morati gnjaviti držeci nož u desnoj ruci, a viljušku u lijevoj, jer su Amerikanci praktični, oni najprije sve izrežu i prebace viljušku u

desnu ruku. U Americi je obvezatna napojnica, ona se ostavlja svima, njima je to glavni prihod, čak i važniji od plaće.

Na sjeveru Europe pazi se na točnost. U Španjolskoj uglađeni ljudi uvijek malo zakasne. Ako ste u Švedskoj, Danskoj, Norveškoj i Finskoj rekli da ćete doći na devet, onda se to od vas odista očekuje. U Finskoj salata se jede nožem i viljuškom. U Norveškoj je zabranjeno zapaliti cigaretu na ulici.

U Africi žurba se smatra nečim ružnim, uvredljivim. Zaustavite li nekoga na cesti i pitate ga za put, može vam se dogoditi da ćete bar desetak minuta morati govoriti o sebi, svojoj zemlji i razlozima putovanja. Poglavar nekog sela pozove goste na objed, nakon čega ćete cijele sate provesti u tišini, ali to nije znak neljubavnosti i neprijateljstva, već suprotno: simbolizira zajedništvo, bliskost. Ponudena se hrana ne odbija jer bi se to shvatilo kao nepoštovanje domaćina.

Talijani su suprotni Afrikancima, oni su vrlo glasni, što glasnije i srdačnije, to bolje.

U Grčkoj pokreti glavom imaju suprotno značenje nego u nas. Mahanje gore-dolje znači ne, a lijevo-desno znači da.

Poznajete li bonton svoje zemlje? Kako se treba ponašati u svojoj domovini, važno je da prvo to naučimo! Možda ne bi bilo loše neka pravila i održati, npr. da se ne puši na javnim mjestima.

Beta

Ponovni susret

Godine 1959. serdahelska osnovna škola u Fedakovu dvorcu imala je 30-godišnju prošlost, a u životu jednog razreda, odnosno zajednice bio je to tek početak. Tih godina seoska škola bila je središte za prosvjeđivanje novih naraštaja, a na učitelja ili učiteljicu se gledalo s velikim poštovanjem, koji su nositelji puno znanja, od kojih se mnogo može naučiti, koji otvaraju u očima djece nove vidike, novi svijet. U ono vrijeme, nakon rata bilo je veliko siromaštvo, obitelji, rodbine trebale su se slagati, međusobno pomagati, a često su i pedagozi pomagali u rješavanju raznih problema, naime, zbog zatvorenosti žitelji sela bili su slabo informirani.

Tada je još u jednom razredu bilo čak 33 ili više učenika, i to samo iz mjesnog sela, upravo kao i u razredu koji je završio osmi razred 1967., a svoj sastanak održao potkraj srpnja 2005. g.

Ne mogu izbjeći usporedbu s današnjim stanjem. Dok se u onim 60-im i 70-im godinama učilo naizmjenično, prije i poslije podne, jer je manjkalo učionica, sada je obrnuto: ima dovoljno učionica, a malo učenika, svi su zadovoljni ako na selu jedan razred pohada već 20 učenika, ali i to je iz više naselja.

Odraslima je lijepo prisjećati se svojih mladenačkih dana, pogotovo kada su neki od njih već postali djedovi, bake.

Razred mladog učitelja Stipana Blažetina osnovnu školu započeo je 1959. g. s 33 djece, a završio sa 16 učenika od razrednice Ilone Škoda Kovač.

Njihov sastanak nije bila okrugla obljetnica, ali kako su neki bivši suučenci stigli kući čak s drugoga kontinenta, odlučeno je njegovo organiziranje. Na sastanak nije se pojavilo šestero učenika: Zoltan Reicher (preminuo), Marija Premec (bolesna), Jože Takač, Stjepan Mihović, Zoltan Međimorec i Stjepan Raj. Desetero razrednih drugova s učiteljicama Ilonom Kovač i Ilonom Blažetin posjetili su groblje već preminulih nastavnika, razrednog druga Lajoša Lukača, Stipana Blažetina, Zoltana Reichera, te muža suučenice Piroške Bendžai, i postavili cvijeće na njihov grob.

U mjesnoj slastičarnici se održao razrednički sat na kojem je svatko govorio o sebi, kakav život mu je odredila sudbina.

Osim jedne osobe svi su bili Hrvati, i tada su doma još govorili hrvatski.

Marija Balažin sjeća se kako nije znala mađarski u prvom razredu, pa je bila zbog toga vrlo plašljiva, onda je učitelj Blažetin bio takozvani prevoditelj. Laknulo joj kada je saznala da netko od učitelja zna hrvatski, iako to nije bio njezin zavičajni dijalekt. Ona i dan-

danas govori hrvatski u obitelji, hrvatski znaju i njezina djeca. Živi u Sumartonu. Kći joj je diplomirala kao učiteljica hrvatskoga jezika, ali budući da se udala daleko, nema mogućnosti to iskoristiti.

Ni Margita Balažin nije zaboravila svoj materinski jezik, kao djelatnica na carini potreban joj je bio, a čak je i njezin muž nešto naučio od nje, iako je bio Mađar, jer je odlazio raditi u Sloveniju i tamo je dobro došlo znanje hrvatskoga jezika.

Svoju sreću Marija Fabić pronašla je zahvaljujući znanju hrvatskoga jezika, udala se u Zagreb, gdje i danas živi i osjeća se kao kod kuće. Majka je dvaju sinova.

Druga Marija Fabić živi u Letinji, još i sada dobro govori hrvatski, a to se u posljednjih godina obnavlja, naime ima zeta iz Hrvatske, čemu se jako raduje.

Etelka Kukuruznjak, jedna je od onih koja je daleko otišla od svojega rodnog sela. Nakon što je diplomirala na Agrarnom fakultetu u Gödöllőu, ostala je blizu Budimpešte, u Iváncsi. Kako kaže, tamo na žalost nema mogućnosti razgovarati na hrvatskom jeziku, ali ga nije zaboravila jer obožava odlaziti na Jadransko more, a kada posjećuje svoje u Pomurju, iz sjećanja izviru hrvatski izrazi. Radi kao knjigovođa.

Marija Lukač je ostala u svome rodnom selu, ponosna je na sina koji dobro zna hrvatski. Doravnatelj je Glazbene škole u Letinji. O sinu Stjepanu Prosenjaku, koji živi u Kaniži, čitatelji Hrvatskoga glasnika mogli su već čuti jer je jako aktivan u kulturnom životu Hrvata, moglo bi se reći da je „desna“ ruka predsjednici hrvatske manjinske samouprave. Voditelj je Mješovitoga pje-

vačkog zbora u pomurskome gradu i često je suorganizator hrvatskih programa. Kćer, odnosno unučicu također odgajaju u hrvatskome duhu.

Marija Skoda, jedina učenica Mađarica, kojoj se nije baš sviđalo učenje hrvatskog jezika jer, kako veli, nije joj bilo lako, pogotovo u ono vrijeme kada su druga djeca znatno bolje znala hrvatski nego mađarski. Učitelj Blažetin ipak ju je sokolio, hrabrio, i sada joj znanje hrvatskoga jako korisno, naime u trgovinu koju vodi u Bečehelu, gdje stanuje, dolaze mnogi kupci iz Hrvatske. S radošću očekuje unuka, koji će se uskoro roditi.

Margita Štejer kao djevojčica uvijek je bila znatiželjna, željela je putovati, i to joj je i ostvarilo. Otišla je najdalje od svoje rodne grude. Živi u Americi. Pokušava i tamo pronaći veze s Hrvatima, no kada dođe kući, nadoknađuje što joj srcu nedostaje – druženje s Hrvatima. Majka je sina i kćeri, koji žive u Kaniži.

Zoltan Varga, još uvijek lijepo rabi kajkavski, živi u Sumartonu. Na žalost posljednjih godina imao je zdravstvenih tegoba, ali u takvom dragom društvu nanovo dobije snagu i nada se da će teškoće prebroditi.

Piroška Vlašić, na žalost već je udovica, ima četvero unučadi, radi kao poštarica u Serdahelu, svakoga poznaje i, kako kaže, kod starijih ljudi još treba govoriti hrvatski jer mađarski teško razumiju.

Sudbine učenika narečenog razreda se razlikuje, no nitko od njih nije zaboravio svoje korijene, svoj materinski jezik i ono što su za njih učinili roditelji, učiteljice i učitelji.

Beta

Grahijada 2005.

Dvanaesti put zaredom u organizaciji Šokačke čitaonice u Mohaču, u subotu 6. kolovoza priređen je Festival tradicionalnog pripremanja graha na šokački način u glinenim čupovima, koji je pokrenut još 1994. godine na inicijativu nekolicine starijih članova šokačkog društva. U okviru prvog natjecanja, koje je održano u dvorištu Čitaonice, tada se okupilo 14 natjecatelja i oko 200 sudionika-posjetitelja. Za nekoliko godina šokačka manifestacija izrasla je u pravu grahijadu koja se danas održava u ulici Táncsics ispred zgrade Šokačke čitaonice, a iz godine u godinu okuplja sve više sudionika i posjetitelja.

Festival nije više natjecateljskoga karaktera, jer je zbog velikog broja sudionika nemoguće ocjenjivati grah koji se kuha u više stotina čupova. Tako se ove godine prijavilo čak 90 sudionika, okupljenih oko 150 stolova. Prema procjenama grah se

kuha u 300-400 čupova, a okupilo se oko 1500 ljudi, više nego ikada. Nakon večere druženje je nastavljeno u dobrom raspoloženju, a goste je u dvorištu Čitaonice na otvorenom zabavljao domaći tamburaški sastav Pište Kovača.

Tekst i slika: S. Balatinac

Voditelji Čitaonice (s lijeva) Đuro Jakšić i Antun Pavković sa svojim društvom koji se mogu pohvaliti s najvećim i najmanjim glinenim čupom, od 32 litre, odnosno svega 1 dl-a, čupa koji je izrađen za 100. obljetnicu Šokačke čitaonice

Kuhajmo zajedno Njemački jastučići

Pripremite (za 4 osobe): temeljno krumpirovo tijesto, 2 krvavice, svježi mažuran, mast ili ulje za prženje, sol, papar

Ogulite krvavice, nadjev ispržite, miješajući, te stavite u cjedilo da se iscijedi masnoća. Načinite tijesto s krumpirom i razvaljajte što tanje možete. Nadjev od krvavica rasporedite u jednoličnim razmacima, izrežite oko njega krugove, preklopite, i rubove još jedanput stisnite. Skuhajte ih dio po dio u slanoj vodi, pazite da se ne raspadnu. Prije posluživanja kratko ih popržite na masti i pospite mažuranom. Usto se tradicionalno poslužuje pirjani kiseli kupus s vrhnjem.

KRIŽEVCI – U malome podravskom naselju Križevcima u nedjelju, 14. kolovoza, proslavit će se tradicionalni seoski dan, dan zaštitnika Križevaca, blagdan svetoga Roka.

VRŠENDA – Kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske manjinske samouprave sela Vršende Marijana Balatinac, u Vršendi se 13. kolovoza priređuje Šokačko sijelo, tradicionalno vršendsko veselje. Vršendani i ovoga puta proslavu počinju svetom misom na hrvatskom jeziku koju će služiti svećenik Ilija Čuzdi iz Olasa, a pjevat će Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška iz Kukinja uz orguljašku pratnju Anice Posavac. Nakon mise slijedi bogati kulturno-umjetnički program, koji počinje mimohodom sudionika programa. Uz narečeni pjevački zbor, gosti Vršendana bit će i prijatelji iz Piškorevaca, naselja nedaleko od Đakova, koji će se predstaviti svojim narodnim blagom, pjesmom i plesom. Nastupit će i dječja skupina KUD-a „Mohač“ iz Mohača pod vodstvom Stipana Filakovića te poznati sastav Orašje.

VRŠENDA – U Vršendi je nedavno, 5. kolovoza, u nazočnosti četrdesetak vršendskih Hrvata, utemeljena Vjerska i kulturna udruga šokačkih Hrvata, obavijestila je naš tjednik predsjednica vršenske Hrvatske samouprave Marijana Balatinac. Udruga će svoj prvi javni nastup imati na Šokačkom sijelu u Vršendi gdje će vodstvo Udruge vršenske Šokce upoznati s planovima svoga rada.

SERDAHEL – Bude li dovoljno prijavljenih (35), u serdahelskoj osnovnoj školi pokrenut će se doškolovanje za učitelje razredne nastave već diplomiranim pedagogima, naime, mjesna je samouprava potpisala ugovor o suradnji sa segedinskom Visokom učiteljskom školom. Serdahelska ustanova ponudit će učionice, kabinete, čime je dobro opremljena, koje zbog maloga broja djece nisu posve iskorištene, a segedinska će osigurati profesore. Postdiplomsko obrazovanje namijenjeno je za one nastavnike viših razreda koji će po novom zakonu odgoja i obrazovanja željeti predavati i u 5. i 6. razredu.

Poziv za dostavljanje prijedloga

Sukladno Odluci Skupštine Hrvatske državne samouprave pozivamo osobe, hrvatske udruge, hrvatske ustanove i hrvatske manjinske samouprave da dostave svoje prijedlog za dodjelu Odličja Hrvatske državne samouprave.

Skupština Hrvatske državne samouprave dodjeljuje Odličje Hrvatske državne samouprave onim osobama, udrugama i ustanovama koje su se svojim radom posebno istaknule na polju:

- političkog života
- umjetnosti
- znanosti
- kulture
- njegovanja materinskog jezika
- prosvjetne djelatnosti
- vjerskog života
- medija

hrvatske zajednice u Mađarskoj.

Postupak predlaganja:

Pravo predlaganja imaju osobe, hrvatske udruge, hrvatske ustanove i hrvatske manjinske samouprave.

Uz kandidaturu treba priložiti ime i adresu predlagača, a ako je predlagač udruga, ustanova ili samouprava – i ovjereni broj odluke.

Jedan predlagač ima pravo predložiti samo jednoga kandidata. Predlagač nema pravo predložiti samoga sebe.

Prijedlog mora sadržati:

- detaljan, slojevit i faktografski opis djelatnosti predloženog s posebnim naglaskom na rezultatima
- adresu predloženoga
- suglasnost predloženog da prihvaća kandidaturu.

Prijedloge za dodjelu Odličja treba dostaviti na adresu Ureda Hrvatske državne samouprave (1089 Budimpešta, Bíró L. u. 24) najkasnije **do 5. rujna 2005. godine.**

Izložba u osnovnoj školi u Mlinarcima.

Kemljanski poziv za pomoć

Hrvatska manjinska samouprava u Kemlji, jačkarni zbor *Mate Meršić Miloradić*, zbor *Mali Dunaj*, KUD *Konoplje* i svi Hrvati iz Kemlje prosiju pomoć.

Na obljetnicu rođendana **Mate Meršića Miloradića** (19. septembra 1850.) će se popraviti, reštaurirati njegov grobni spomenik u Kemlji.

Zbog malo finansijskih sredstava, ovim putem se obrnemo k svim poštovateljima, privatnikom, društvima da svi po svojoj mogućnosti podupiraju ovu pomoćnu akciju. Cilj nam je da grobni spomenik našega pjesnika i gradišćanskoga velikana zopet stoji u starom sjaju.

Svakoj najmanjoj pineznoj pomoći, podupiranju se veselimo!

Dan svetačnosti, blagosavljanje reštauriranoga grobnoga spomenika će biti 17. septembra 2005. ljeta, na Hrvatskom danu.

Dobrovoljne dare za tu svrhu, prosimo pošaljite na sljedeću adresu: **Horvát Kisebbségi Önkormányzat 9181 Kimle**

Obavezno prosimo na uplatnicu napisati: „**Grob Meršić**”

Broj računa je: 1209670500174404-00400000

I unaprijed velika hvala za pomoć i razumijevanje!

Daljnje informacije od Marije Nović-Štipković, predsjednice

Hrvatske manjinske samouprave u Kemlji

Adresa: 9181 Kimle, Csalogány u. 7.

Tel.broj: 0036/ 96 228 460

HRVATSKA DRŽAVNA SAMOUPRAVA

srdučno Vas poziva na

Savjetovanje odgajateljica

koje će se održati **22. kolovoza 2005. godine** u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i đlačkom domu (1144 Budimpešta, Kántorné sétány 1–3.)

PROGRAM:

10.00–10.30	Pristizanje sudionika, registracija
10.30–11.00	Svečano otvorenje
11.00–12.00	Reform- és alternatív nevelési módszerek az óvodában (Reformne i alternativne odgojne metode u vrtiću)
Predavačica: Judit Rajnai,
profesorica na Sveučilištu Loránd Eötvös
12.00–13.00	Rasprava
13.00–14.00	Objed
14.00–15.00	Aktualni problemi u jednojezičnim i dvojezičnim vrtićima u Mađarskoj
Predavačica: Anica Matoš Ančin, ravnateljica

HRVATSKA KRONIKA

17. kolovoza 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 18. kolovoza 2005. u 14.05 na II. programu)

Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Autohtone hrvatske zajednice
Hrvati iz Austrije
Urednik: Ivan Gugan